

هۆنراوه بۆ منداڵان :
پەروەردە و فێرکردن

ئاوینەمی چل گۆل

شاعیر
بەختیار کەلهوێری

ئاۋيىنەنى چىل گۆل

دانەرنى : بەختىيار كەلھورنى

سالى دەرىچوونى: 2021

سالى چاپ: 2021

ژمارەنى سپاردن: 831 سالى 2021

بابەت: ھۆنراۋە بۆ مىندالان

تىراژ: 500

نرخ: 2000

بەرگ و ناۋەرۆك : ئىبراھىم سالىح

سەرپەرشتى چاپ: ناۋەندى ئاشتى

چاپى: يەكەم

پيشه کی

له په رتووکی ژماره (1) یی ته م
زنجیره یه دا، تاوینه یی چل گول نیشانی
ته م جیهانه ناسک و ساده یه و پر له
میهره یی مندالانی سر ته م گهر دوونه
فراوانه یی دده م، تاکو له ریگای
هو نراوه کانم بتوانم تیکه ل به و سروشته
جوان و دلرفینه یی مندالان بيم و بو ساتی
دلخوشیان بکه م و بيمه باغیکی رازاوه و
بون خوش، بویه به ره و روویان دیم و
چه پکت گولی جوان و ناسک دده م له
یه خه یی هر یه کیکیان و تاکو جوانتر و
باشتر پیرژیمه نیو مال و باخچه کانیان.

شاعیر
به اختیار که له وری

پیشکەشە

- روحی پاکى باوكم.
- دايكى خوشەويستم كه هەموو كات پايستم بووه.
- برا و خوشكەكانم.
- هاوسەرى تازيزم (ماردین).
- جگەرکۆشەكانم (لەنيا و لوئا و لەوهند).
- هەموو مندالە جوانەكانى سەر ئەم گەردوونە.

دونیای منډالان

له دونیای منډالان
ژیان زور ساده و جوانه

دونیایه کی زور قه شنگ
پر له خه ونی پرنګا و پرنګ

وه کو به یبون و چنور
بو نیان ده پروا بی سنور

له گوند بن یا خود له شار
ژیان ده کهن به به هار

هه ریه که و به به هه ریه که
ده بن به هیوای گه لی که

په لکه زیږینه

ئای لهو په لکه زیږینه
 سروشتی جوانی ژینه
 واه به زایی ئاسمان
 وینهی دیاره وهك که وان
 بهوه دیاره قه شهنگه
 له پیکهاتهی هوت رهنگه
 به تیشکی خوری ئاسمان
 به هاتنه خواریی باران
 دهرده که وی به هاران
 په لکه زیږینهی جاران

دەسەسپ

ئىمە ھەموومان كۆكىن
 بۇ پىژمىن و بۇ كۆكىن
 دەسەسپ بەكار بىنن
 لە گىرفان دەرى بىنن
 بە دەستى جوان بىگرىن
 دەم و لوتى پى بىسپىن
 لە كاتى كۆكە و پىژمىن
 فرى مەدە سەر زەمىن
 گەر ژىنگە پاك راگرىن
 پىمان دەلىن: ئافەرىن

هۆنراوه

ببىنە ئەو هۆنراوه
 كە بۇ منال نووسراوه
 بە وشەى جوان و ناسك
 باسى پەپوولە و ئاسك
 دارپىژراوه بە جوانى
 بزانم تۆش دەتوانى
 ئەو بابەتەى گىرنگە
 لە دەورو بەرى ژىنگە
 بە جوانى لىيى پروانى
 بۆم بگەيتە گۆرانى

راستبىزى

توى منداليش ھەمىشە
راستبىزى بکە پيشە

ھەندى وشە بە بى ھۆ
لە دەم و زار دىنە گۆ

ورىابە نەكەى پەلە
دواىى دەبىتتە پەلە

ئەوھى بينپوتە بە چاۋ
ھەر ئەوھ بلى و تەواۋ

جوو جەلە كەم

جوو جەلە كەم جووانكىلە
وەرە بو لام وردىلە

ئىرە بەجى مەھىلە
بوت دىنم دانەوئلە

لە سەرخۇ زور ژىرانە
بىرۇ بو ناو كولانە

كاتى خەوتنى شەوانە
ئىيەدەر بەم كولانە

خەمى تۇمە وردىلە
با نەتخواتن پشىلە

مىكانو

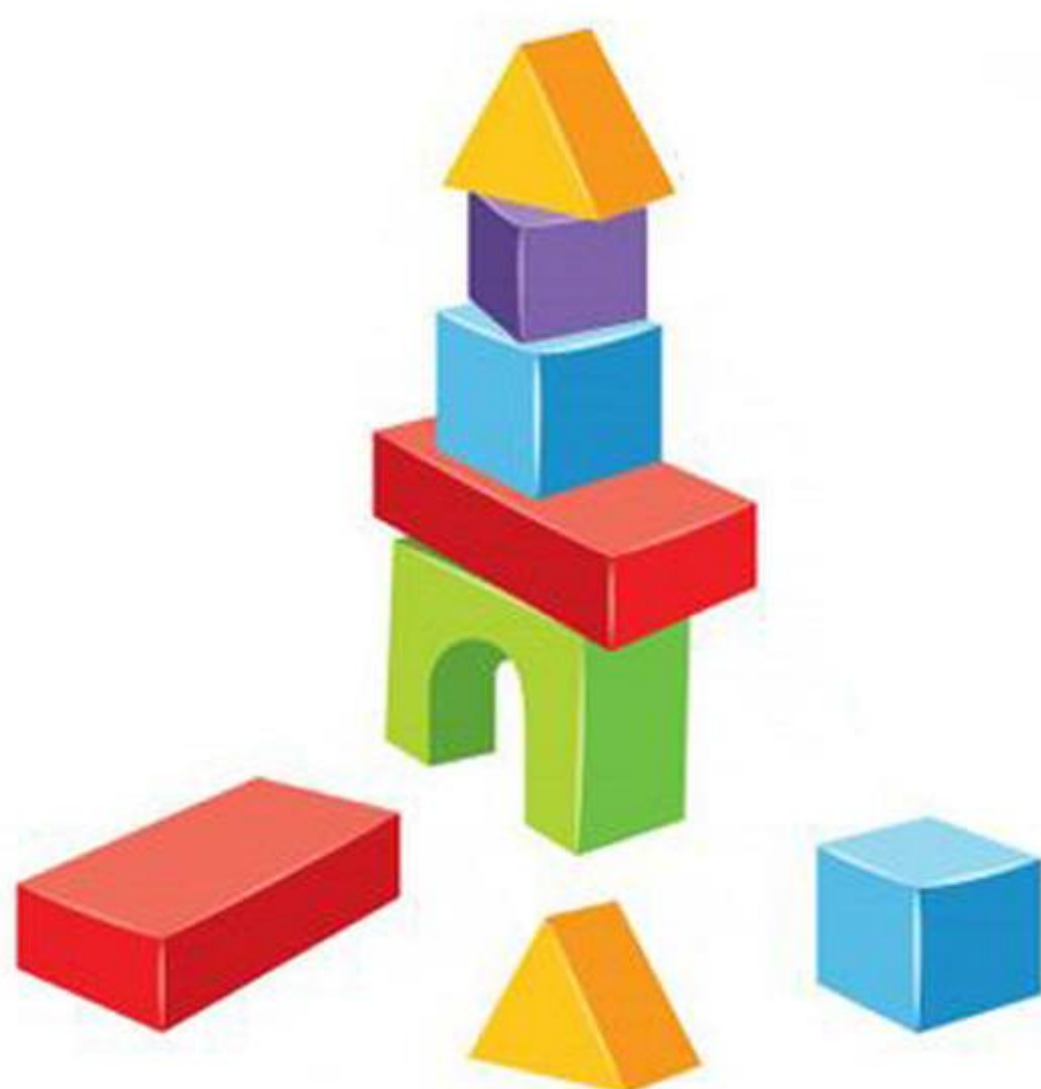
بو ئەو مىندانەى زىرە
مىكانو يارى بىرە

لە رەنگا ھەمە جۆرە
شىۋە و قەبارەى زۆرە

دەى پارچەكان تىك بىخە
توانا و بىرۆكەت دەرەخە

زىرەك بە ۋەك ئەندازىار
دروستكە كۆشك و تەلار

چىتر مەگرە بىانو
بەكار بىنە مىكانو

چىرۆكەكانى داىكم

داىكم بەچىرۆكى جوان
 دەمخەوینى لە شەوان
 بە چىرۆكى گول و ھەنگ
 دەمبا بۆ دونىاي قەشەنگ
 تا چاوم دەچیتە خەو
 دەبیتە بىدارى شەو
 زۆر ماندووہ و ھىلاکە
 لەگەل ئەوہش چالاکە
 سوپاس بۆ تۆ چىرۆك خان
 منت خستە دونىاي جوان

شه مشه مه کویره

کار و پیشه ی به شه وه
به ږوژ خه ریکی خه وه

بالداریکی شیردهره
ئاشق به دهشت و دهره

پئ یه کانی چر نووکه
بی په ر و به بی تووکه

باله کانی زور ته نکه
زاوژی ده کا بی هیلکه

ددان شويشتن

ھەموو شەوئ پيش خەوتن
 لە بېرمە ددان شويشتن
 دەي پاريزم لە كەوتن
 پيشەمە ميكرۆب كويشتن
 ددانم پاك را دەگرم
 لە كلۆربوون دەيپاريزم
 بە فلچە و ھەوير دەيشۆم
 ناھيئەلم بۆنى دەمم
 ئيوەش ئادەي مەوەستن
 پشت بە شوويشتن بەستن
 ئەوانەي تەندروستن
 پاك و خاوين و چويشتن

شېر

ھەمۋو رۇژى بەيانىان
 زوو ھەلدەستم لە خۇشيان
 ۋەكو منالېكى ژىر
 دەخۇمەۋە كوپى شېر
 دەزانم زۇر بەسودە
 دل پىي دەبى ئاسودە
 بۇ دەم و ددان باشە
 تەندروستە بۇ لاشە
 دەى ئىۋەش بىخۇنەۋە
 ۋەك من تاقىكەنەۋە

باوک

باوک سه‌رچاو‌هی ژینه
 هیژ و توانای به تینه
 به هاوین و به سه‌رما
 ده‌ست ده‌هینن به سه‌رما
 ماندوو و زور هیلاکه
 له کارکردن بی باکه
 که هاته‌وه شه‌وانه
 به زمانی پاک ره‌وانه
 هه‌رچی ره‌وشتی جوانه
 لی فی‌ر ده‌بین له‌وانه

توالیت

ئه وهی چوو بو توالیت
 ده بی دوا ی خو ی رامالیت
 هه رچی هه یه له پیسی
 له نه خو شی و له سیسی
 به جوانی رای بمالی
 له قوتابخانه و مالی
 پیسی به جی نه هیلی
 زیان به کهس نه گهینی
 دوا یی دهستی خو ی بشوا
 ئینجا ده توانی پروا
 ئه وهیه کاری دروست
 سه لامهت و ته ندروست

ټاموژگاری

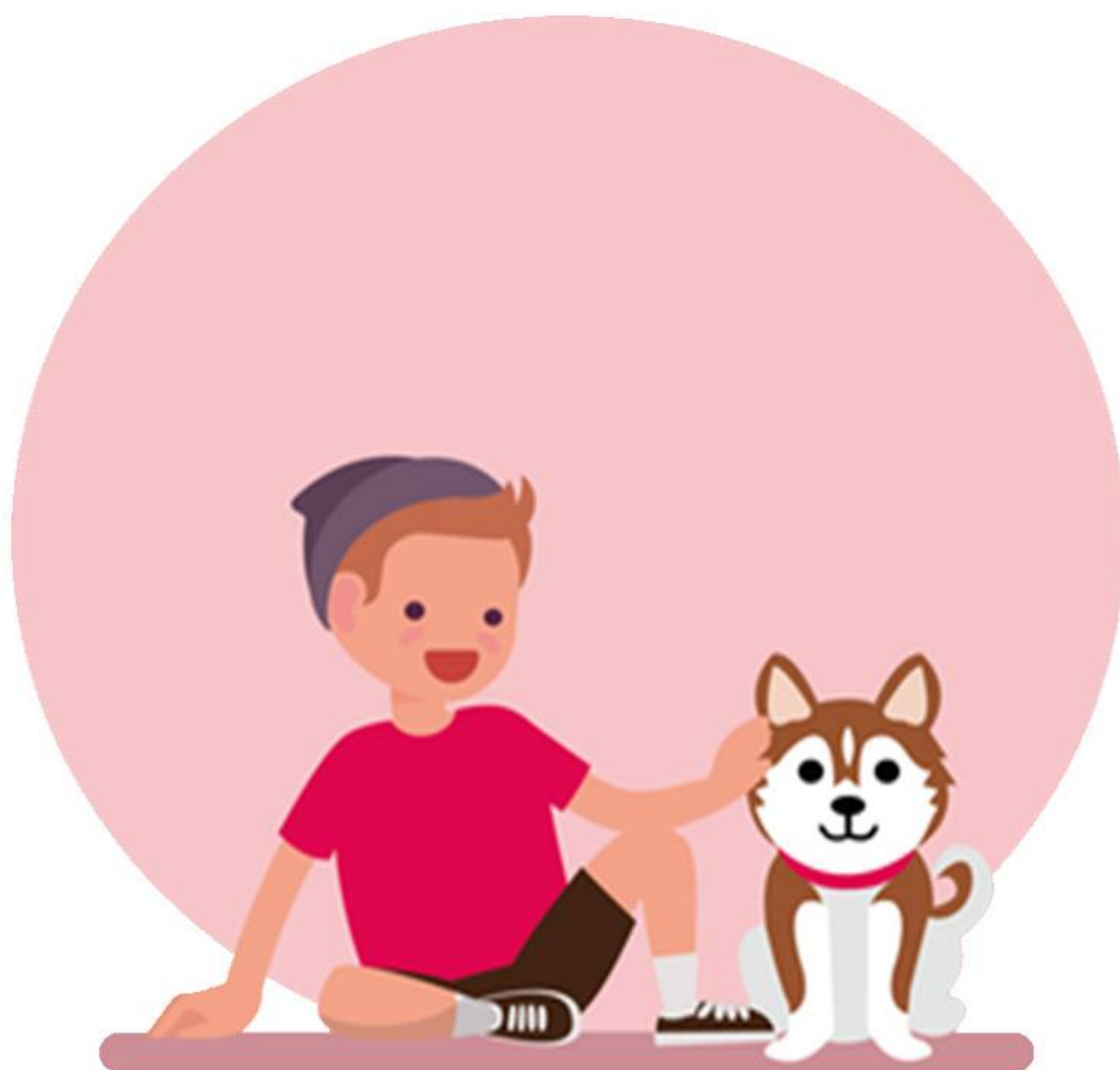
منالی ئه و زه مانه
 جوان بدوی به و زمانه
 گهر چووی بو قوتابخانه
 یاخود بو لانه و خانه
 هر که سی بانگی کردی
 به وریایی و به وردی
 به هیمنی و به جوانی
 نه وندهی که ده توانی
 وشه ی "ئا" هرگیز مه لی
 به ریزبه و بللی: به لی

ئاژەل دۆستى

ئاژەل دۆستى ھەمىشە
 بۇ خۆت بکە بە پىشە
 بەو دلە باش و پاگە
 ئازاريان نەدەي چاکە
 ئەوانىش بوونەوهرن
 دروستکراوى پەروهرن
 لەم سروشت و گەردوونە
 دلسۆزى و ھاوړى بوونە
 گەر بزانى بە حالى
 ئاژەل دەكەي بە مالى
 لە سایەي ئاژەل دۆستى
 ناھيلى خوڤەرستى

گول

گولی جوانی ناو باخان
 بوونی دهروا بو شاخان
 له شار بی یاخود لادی
 په پولهی بوته هاوړی
 به ناسکی ئه وههسته
 ههنگیش به شيلهی مهسته
 گولی باغی رازاوه
 جوانی به ئیره داوه
 دهی مندالان پروینن
 چیترا گول مه ژاکینن
 سروشتی جوانی ولات
 بگهینه هیوا و ئاوات

پشیله

میاو میاو پشیله
 نهرم و نۆل و خنجیله
 سمیل قیتی دهرزیله
 مشك له دهستت دیله
 ههر دهگهږی له کۆلان
 له سهربان و له دالان
 هاوږیی ههموو منالان
 به میوان دیتته مالان
 ئه و پشیله دلگیره
 چهپووکه و گهلی ژیره
 هزی له جامی شیره
 هاوږیی منال و پیره

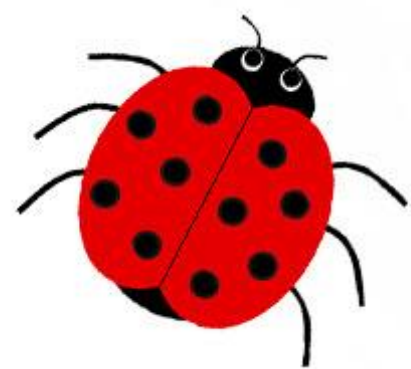
دەست شۆردن

بۆيە دەلّيم: گولّى خۆم
 ھەموو كات ھاوخەمى تۆم
 زۆر گرنگە دەست شۆردن
 لە پيش و لە دوای خواردن
 بە سابوون و ئاوى پاك
 دەستت بشۆرۆلەى چاك
 پينماى پريك و دروست
 بۆ لەشيكى تەندروست
 بەھەند وەرگرە لە ژيان
 ھەرگيز پيت ناگا زيان

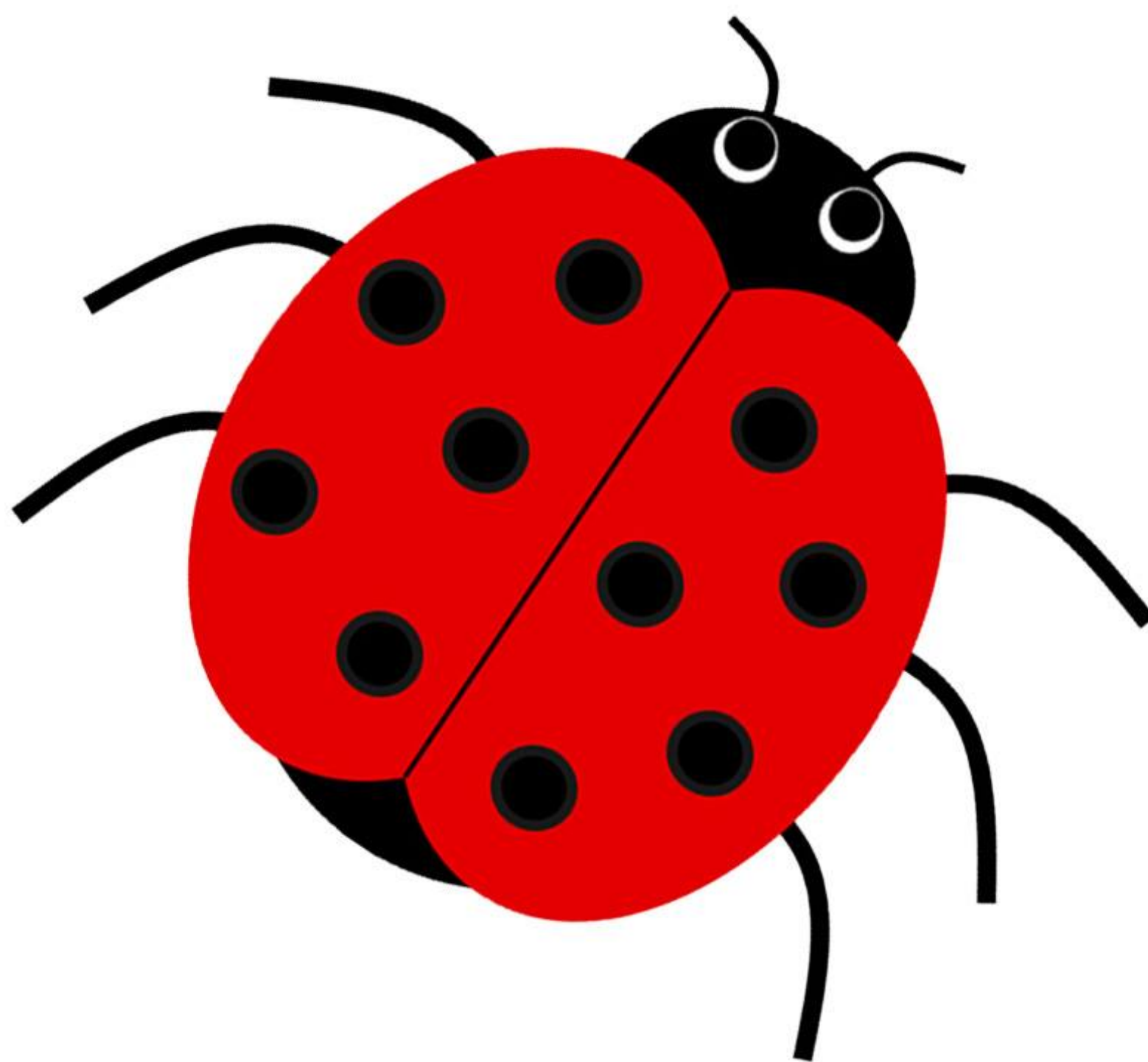
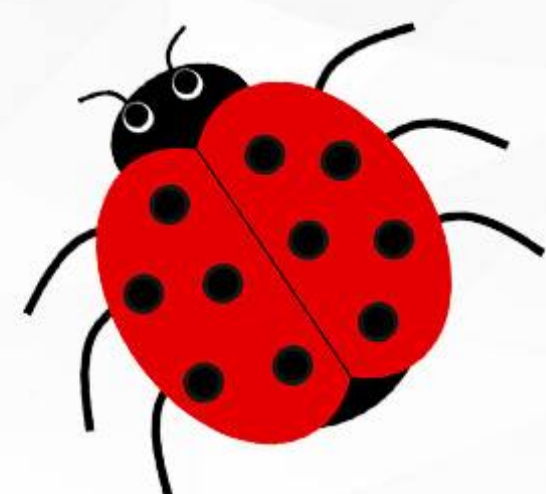

خال خالۆكه

خال خالۆكهى پشت بە خال
 دىت و دەچىت بە بى مال
 وردىلانەى رەنگ سورئال
 شادى بىنە بو منال
 هينەرى موژدە و هەوال
 وا كەوتوم بى مال و حال
 پىم نىشانده مالى خال
 ئەى ئاشقى دەشت و دۆل
 چون دەدهى لە شەقەى بال
 تا نەمگەينىيە مالى خال

باران

نم نم بارانه باران
 به سهر ئاسمانی شاران
 بزه و خنده ی سهر لیوان
 دهگا به دهشت و کیوان
 پاراو دهکا خاک و گل
 بولبول دینیتته سهر چل
 سروشت پر دهکاله گول
 خوشی دههینئ بو دل
 خاکمان بو دهشواته وه
 به هاریش دینیتته وه
 له خوا دهپارپینه وه
 به باران ئاشت بینه وه

ياري

لەگەن يەك دەكەين ياري
 بۇ دلخوشي و بەختياري
 دەبين بەدوو تيپي جوان
 تيپي كەيوان و ژوان
 ھەر تيپي ھەندى منال
 بۇ بە دەست ھيناني خال
 ياري بۇ يەك ريكدەخەن
 تا تيپي خويان سەرخەن
 ئەمەش خوشي يارييە
 بۇ ئيمە ھەك ديارييە

پيانۆ

كەمىك لىدە پيانۆ
 تۆنى دۆرى مى فا سو
 بەو رىتم و بەو ئاوازە
 بەو مۇسقىيە تازە
 دەنگى چرىكەي بولبول
 دەفرى بۆ سەر پەرەي گول
 بۆ سەماي پەپولە و هەنگ
 دونيا دەبى بە ئاھەنگ
 رازاوە و قەشەنگ و جوان
 دەردەكەوي لاي هەمووان

چەتر

چەترى جوان و بچكۆلە
 ھاوريۋمە ئەو ورديلە
 لە كاتى سەرما و سۆلە
 خەمى منى لە كۆلە
 پاريزمە لەو زستانە
 لە ليزمەي ئەو بارانە
 بۆ سەختى ئەو رۆژانە
 چەترەكەم لا ميووانە

كه له شیر

به يانیان كه قوقه ی دی
 موژده ی روژی نوئی دی
 به دهنگی خووش ده خوینی
 له خه وه له دهستی نی
 په ر و بالی نه خشاوه
 به ورده خال پازاوه
 پله ی گهرمی زور به رزه
 کاری تیئاكا ته رزه
 زانی مریشك كوركه
 ده پاریزی و چه پوو كه
 له سهر مریشك و هیلكه
 شه ر ده كا بهم ده نوو كه

من منالم

من منالم منالم
 منالم وهكو گولم
 وريا و زيرەك و دانام
 له گشت كاريدا زانام
 گوپرايه ليكي چاكم
 نهوهى دوا پوژى خاكم
 ماموستا فيرى كردووم
 بو ئيستا و بو رابردووم
 گوئى له گورهكان بگرم
 پيىزى زوريان ليىبگرم

پي په تي

گهر چوومه لاي هاورپيان
 به قسه ي نهرم و نيان
 له گشتيان ده كم سلاو
 ده ليم: له بهر كهن پيلاو
 بو باري سه لامه تي
 ياري ناكه ين پي په تي
 له بهر شوشه و درك و دال
 ئاوا نينه دهر له مال

سموره

ئەهى سمورى ددان ورد
 گويز بقرتينه ورد ورد
 به دليكى جوانى بى گەرد
 رامه كه بو دهشت و هەرد
 بو سه رمای ئەم زستانه
 بژى لهم دارستانه
 پرووح سووك و خنجيلانه
 جوان دروستكه هيلانه
 له بهرزايى ئەم داره
 نييه خواري ئەم چاره
 پيوى خووى مه لاس داوه
 بانه كه وييه ئەو داوه

جەژن و خوۆشى

بە ھاتنى دلخوۆشىن
 جلى جوان جوان دەپوۆشىن
 ئىنجا دەچىن بو كۆلان
 لەگەل دەستەى ھەقالان
 دوای وەرگرتنى ديارى
 دەچىن بو شارى يارى
 كاتى خوۆش بەسەر دەبەين
 لەگەل يەك يارى دەكەين
 دەزانين جەژن و خوۆشى
 دەبىتە ھوى دلخوۆشى

باخچه

باخچهى ئيمه رهنگينه
 شيرينه وهك ههنگوينه
 شويننهكهى زور دلگيره
 پرله منالى ژيره
 يارى تيدايه خوشه
 پر جوشه و پر خروشه
 روح سووك و خنجيلانه
 زانست دهكا هيللانه
 باخچه له جيگاي ماله
 هاوري و دوستي مناله
 كار و پيشهكهى جوانه
 منال له لاي ميوانه

نينۆك پىر

ئامپىرىكى زور باوه
ئەو نينۆك پىرى ناوه
له مالهوه هەتانه
كارى نينۆك قرتانه
زور وردە و زور لىزانە
نرخ و بەهاى بزانه
له خزمەتى هەمووانە
بۆ گەورە و منالانە

دايه و بابە

دايه و بابەم خۆش دەوي
 ھەر چاكەي منيان دەوي
 لە خواردن و لە خەوتن
 لە خويندن و سەرکەوتن
 بە جواني فيرم دەكەن
 پەروەردەي باشم دەكەن
 بۆ كۆمەلگا و بۆ ژيان
 بۆ كەسم نابي زيان
 سوپاس بۆ تۆ خوايه گيان
 زۆر دلخۆشم بە بوونيان

ههنگ

ههنگ جوان و رهنگینه
 بهرهمهینی ههنگوینه
 سهیری بکهو بیینه
 کاری ئه و گول مژینه
 بهرهمهکهی شیرینه
 ساریژ کهری برینه
 وریابه و مهترسیینه
 له کون دهری مههینه
 واز له ئازاردان بیینه
 جزووی جهسته تهزینه
 با تال نهبی ئهم ژینه
 دلسوزیت بووی بنوینه

كۆلارە

ئاي لەو جوانييهي كۆلارە
 دروستكراوي پەر و دارە
 لە سايهي با و ئەو داوہ
 دەوري ئاسمانى داوہ
 زۆر جوان و بەرزە فەرە
 دۆستى مندالى كپرە
 فپرینی بى سنورە
 لە منالى بزىو دوورە

په پووله

ئه ي په پووله ي به بئ دڼ
 بڼره بو سهر په رهي گول
 ته مه نت وه رزيكي سال
 ناسك و شيرين بي مال
 نه خشاوي به ورده خال
 ئارام به خشي بي زه وال
 ده زانم بي مال و حال
 وا خو ت كړدووه سه رقال
 ده ي بڼره به هه ردوو بال
 ببه به هاوړيي منال

يارىكردى كۆلان

يارىكردى كۆلان
 زور باش نىيە مندانان
 خوتانى لى دور بگرن
 يارىكردىن پراگرن
 بە ھۆي ھات و ھاوارتان
 دەنگە دەنگ و ھەراتان
 بۇ يارى و دلخوشيتان
 ئازار مەدەن ھاوسىيتان
 پاراستنى كۆلانتان
 ئەرکە وا لەسەر شاننتان

بووكە شووشە كەم

بووكە شووشە جوانە كەم
 وەرە لە باوەشت كەم
 بە گول با بون خوشت كەم
 جلی جوانت لە بەركەم
 پرچی زەردت شانە كەم
 پەنجەكانت بۆيە كەم
 دلم بەوە خوشت دەكەم
 یاری لەگەل تۆ دەكەم
 هەست بە بیزارى ناكەم
 كە هاوړییه تیت دەكەم
 هەموو كات یادت دەكەم
 بووكەلە چاوشینە كەم

میوه‌کان

هه‌رچی هه‌یه له‌میوه
 ئه‌وه‌ی که نه‌شت دیوه
 قیتامینه و به‌سوده
 له‌ش پئی ده‌بی ئاسوده
 پوژانه میوه بخو
 به پئی پینمایی برو
 وریابه جوان بیان شو
 به هیمنی و له‌سه‌رخو
 ئینجا بلئ: خواجه گیان
 با هه‌ر زور بی میوه‌کان

من پینووسم

من پینووسم پینووسم
 وشه‌ی جوان جوان ده‌نووسم
 وه‌شه‌ی شیرینی باو‌کم
 یاخود به سوۆزی دای‌کم
 ده‌نووسم زۆر چالا‌کم
 هیچ کات نالی‌م هیلا‌کم
 له نووسینا بی ده‌نگم
 دیاره قورسای‌ی و سه‌نگم
 وا مه‌زانه بی ره‌نگم
 ناخم جوانه نه‌ک ره‌نگم

توو

مىوھىيەكى وھرزىيە
 پىر لە قىتامىن سىيە
 رھنگى سور و سىيە
 لە سودا وىنەى نىيە
 وەك شەكرە و بى زىانە
 كە ھاوسەنگى لەشمانە
 دەبى بخورى رۆزانە
 چارەسەرە و دەرمانە
 بۇ خزمەتى من و توو
 با پروينىن دارى توو

رۆژى جيهانى مندان

يەكى شەشى ھەموو سال
 رۆژى جيهانى منان
 بولبولى جوانى ناو مان
 دەداتن لە شەقەي بال
 شيرينتر لە شيلەي گول
 دەفرى بۇ سەر پەرهى دل
 لەسەر ئەو چل بۇ ئەو چل
 دىنيتن خۇشى بۇ دل
 ورديلانەي روومەت ئال
 ئەي پرچ زەردى چاو كال
 دەي بفرە بە ھەر دوو بال
 خۇشى بيئە بۇ نيو مان
 بپر ژينە بۇنى گول
 پيرۆز كە جەژنى ئەم سال

سوڤاس و پڙانين

پر به دل سوڤاسي هه موو نه و به رڙانه
ده كهه كه يارمه تياندام له هه له چني و
له رښمايي به تايبه تي ماموستانيان و براياني زيده تازيم
(زمكان حمه عزيز و نه جات عبدالرحمن و نه شقي فايه ق)
سهر بهرز و سهر فرازي هه ر دوو دونيا بن.

کورتھ پیک له ژيان نامه ی شاعیر :

ناوې ته وای شاعیر به ختیار همه د تاهیره ناسراوه به (به ختیار که له وړې) له شارې هه ولیر له سالې (1984) له دایک بووه قوئاغه کانی خویندنې هر له شاره ته واکردووه دواتر له پیمانگای مه لېبندی ماموستانې هه ولیر وهرگیراوه و دواې ته واکردنې دوو سالې په پیمانگای پروانامه ی (دبلوم) له بیرکاری وهرده گرت و ده بېت به ماموستا، دواې هه شت سال خرمه تی ماموستانه تی جاریکې تر روو له خویندن ده کاتوه و پروانامه یه کی ترې زانستی (به کالوریوس) له زانکوې سه لاهه ددین هه ولیر له به شې زمان و ته ده بی کوردې وهرده گرت ئیستاش به رده وامه له سهرکاری خوې شاعیر هیچ به رهه میکی ترې بلاو کراوه ی نییه، شاعیر سه ره تانې نووسینې شیعره کانی ده گهریتوه بو ساله کانی (2004-2005) به شدارې چهن دین به رنامه ی تیفتی و رادیو و زور کورې شیعرې کردووه ئیساتش چند به رهه میکی ناماده کراوې شیعرې له بواره جور به جوره کانی ژياندا هه یه ناماده یه بو چاپ و بلاو کورده وه، له تاینده یه کی نریک شاعیر بلاویان ده کاتوه .